

Ikerketa lehen mailako arretako pediatrian, ezberdina baina beharrezkoa

Research in pediatrics of primary care. Different but necessary.

Pedro Gorrotxategi Gorrotxategi. Ainhoa Zabaleta Rueda.

Lehen mailako arretako pediatriak, Pasai San Pedroko Osasun Zentroa, Pasaia (Gipuzkoa).

pedrojesus.gorrotxategigorrotxategi@osakidetza.eus

Laburpena

Sarrera. Pediatriako ikerketan pentsatzen dugunean, ospitaleetan pentsatzen dugu, ikasketa sofistikatuetan, baina lehen mailako arretako pediatrian ere ikerketak egin daitezke. Horren adibide dira, aurtan Gipuzkoako lehen mailako arretako pediatriak, Lehen Mailako Arretako Espainiako Pediatria Elkartearen (Asociación Española de Pediatría-AEPap) Kongresuan lortutako hiru sariak.

Metodoak: AEPap-en Kongresuan 180 komunikazio aurkeztu ziren. Egoiliarrek aurkeztutako komunikazioak, irakaskuntzako lantaldeak aztertzen ditu. Hasierako berrikusketa baten ondoren, 18 lan aukeratzen dira eta, bigarren berrikusketa baten ostean, saridunak aukeratzen dira.

Emaitzak: Gipuzkoako pediatriako profesionalek hiru sari lortu dituzte eta landutako gaiak hurrengoak izan ziren: (1) familia elkartu ondoren, haur etorkinetan sortzen diren arazoak, (2) osasunaren determinatzaile komertzialak eta (3) asmaren kudeaketa lehen mailako arretan.

Hiru gaiek lehen mailako arretako hiru kezka nagusi adierazten dizkigute: (1) Alderdi sozialak osasunean duen eragina eta haur etorkinen harrera, (2) industria farmazeutikoaren eragina gure eguneroko lanean, eta (3) asmaren ebaluaketa prozesuak lehen arretako kontsultan: nola egiten dira eta zer dago hobetzeko?

Ondorioak. Lehen mailako arretako pediatriako ikerketa herritarrentzat garrantzitsuak diren osasun eta asistentzia prozesuak aztertzeaz arduratzen da.

Lehen arretan ikerketak egiteko aukera handia dago. Izan ere, paziente guztiak pasatzen dira osasun zentroetatik eta honek ikerketetan parte hartuko duten pertsonekin kontaktua izatea errazten du. Bestalde, osasun-zentroen artean sarea sortzea erraza da, parte-hartzaileen kopurua handitzea ahalbidetuz.

Ikerketa guzti horien helburua osasunaren eta asistentzia-prozesuen alderdi sozialak hobetzea da.

Gako-hitzak: Lehen Mailako Arreta, pediatria, ikerketa

Abstract

Introduction. When we think of pediatric research, we think of hospitals and about sophisticated studies, but research can be done in primary care pediatrics. An example of this are the three awards obtained by the Pediatrics in Primary Care in Gipuzkoa at the Congress of the Spanish Society of Pediatrics in Primary Care (Asociación Española de Pediatría-AEPap).

Methods: At AEPap, 180 communications were submitted to the Congress the work presented by the residents are analyzed by the Teaching Team. After an initial review, 18 are selected, and after a second review, the winners are selected.

Results. Pediatric professionals from Gipuzkoa have won three awards and the topics were: Problems that arise in immigrant children after family reunification. (1), Commercial determinants of health (2) and management of the asthma process in primary care. (3)

The three themes point to three main concerns in primary care: (1) the impact of the social aspect on health and the reception of immigrant children, (2) the impact of the pharmaceutical industry on our daily work, and (3) asthma assessment processes in primary care consultation: how are they carried out and what is there to improve?

Conclusions. Pediatric research in primary care is concerned with the study of health processes and care processes relevant to the population.

There is a great opportunity for research in primary care. All patients pass through health centers and this facilitates contact with the people who will participate in the study. On the other hand, it is easy to create networks between health centers, which allows to increase the number of participants.

The aim of all these studies is to improve the social aspects of health and care processes.

Keywords: Pediatric Primary Care, pediatrics, research.

1. Sarrera

Ikerketa osasun-arretaren berezko jarduera bat da. Asistentzia-maila, lehen mailako arreta edo ospitaleko arreta edozein dela ere, ikerketa funtsezkoa da. Uxune Apalategik, epidemiologiako ikerlaria, esaten duenaren arabera: "Lehen Mailako Arretan (LMA) bost kontsultetatik batean, ezagutza-behar bat sortzen da, eta horrek erantzuna behar duen galdera klinikoa eragiten du. Pediatriako erizaintza zein medikuntzako espezialitateetako programa ofizialetan, ikerketari lotutako kompetentziak jasotzen dira, praktika klinikoa eta pertsonen emandako zaintzen kalitatea hobetu eta espezialitateko ezagutzak areagotzeko beharrezko ezagutza eta gaitasun gisa" (1).

Ikerketa-ezagutza berriak lortu eta izaera zientifikoko arazo edo galderak ebazteko helburua duen jarduera da. Medikuntza eta osasun-zientzien ikerketa funtsezko tresna da osasun-jardueraren kalitatea hobetzeko. Osasun-ikerketek eta berrikuntzak zuzenean laguntzen dute oparotasun eta ongizate individual zein kolektiboan.

Haur eta nerabeen osasunaren inguruko ikerketan pentsatzen dugunean, askotan, ospitaleetan egiten diren ikerketa edota ikasketa sofitikatueta pentsatzen dugu. Baina lehen mailako pediatrian ere ikertu daiteke.

Lehen mailako arretako ikerketak baditu bere zailtasunak, besteak beste, Díez (2) doktoreak esan bezala, denbora falta, ikerketarako egitura gutxi, profesionalen sakabanaketa, ikerketa metodologiaren ezagutza eza, motibazio-falta, eta argitalpen zientifikoak egiteko zailtasunak.

Hala ere, lehen mailako arretan ikertzeak baditu bere abantailak. Lehen arretan pazienteen epe luzeko jarraipena egin daiteke, eta beraz, jarraipen-ikerketak egiteko aproposa da. Gaixotasunen lehen fasetik egin daitezke azterketak eta gaixotasunaren fase guztiak ikertu daitezke, baita eritasuna sortu aurreko azterketak ere, hala nola, prebentzio-faktoreak aztertzea. Gainera, populazio guztia iristen da bertara, gaixo daudenak eta osasuntsu daudenak, beraz, kasu-kontrolen azterketak egiteko ere aproposa da. Dimentsio handiko ikerketak egin daitezke, ikerketa aurrera eramateko osasun-zentro bat baino gehiago elkartzen badira, guztira lortuko den populazioa handiagoa izango delako. Gainera, gaixotasunez haratago, pertsonengan ere zentratutako ikerketak egin daitezke, era honetan komunitate ikuspegia emanez.

Adibide gisa, Lehen Mailako Arretako Espainiako Pediatria Elkartearen (Asociación Española de Pediatría-AEPap) 21. Kongresuan aurten aurkeztatutako hainbat ikerketa eta ikerketa-proiektu aurkeztuko ditugu.

2. Metodologia

AEPap-eko Kongresuan hainbat tailer eta mintegi antolatzen dira, halaber, komunikazioak aurkezteko aukera: azterlanak (ikerketak) eta kasu klinikoak.

Proposamenak jaso ondoren, lehen berrikuspena egiten da, azterlanek arau orokorrak betetzen dituzten ala ez ikusteko. Ondoren, bi taldetan banatzen dira. Pediatrek aurkeztutakoak ikerketa-lantaldeak ebaluatzen ditu. Egoiliarrek aurkeztutakoak, aldiz, elkarteko irakaskuntza-lantaldeak ebaluatzen ditu.

Hiru alderdi balioesten dira: interes zientifikoa, metodologia eta originaltasuna. Puntuazio gehien dutenak ahozko komunikazio bidez aurkezten dira eta besteak poster bidez. Puntuazio gehien duten lehen hamarren artean bigarren balorazioa egiten da saritutako lanak zeintzuk izango diren erabakitzeko.

3. Emaizak

AEPap-eko 21. Kongresura 190 azterlan aurkeztu ziren eta Gipuzkoako lehen mailako arretan bere jarduera egiten ari ziren egoiliarren artean, 5 lan aurkeztu zituzten. 1.go taulan ikus daiteke zer balorazio izan zuten gipuzkoarrek aurkeztutako lanek.

1. taula: Lehen Mailako Arretako Pediatriako Kongresuan aurkeztutako lanak eta emandako sariak

	Guztira	Gipuzkoakoak
Lanak guztira	190	5 (2,6%)
Posterrak	106	2 (1,9%)
Ahozko komunikazioak	84	3 (3,6%)
Sarituak	6	2 (33,3%)

Bi poster eta hiru ahozko komunikazio aurkeztu dituzte Gipuzkoako egoiliarrek beren lehen arretako tutoreekin batera.

Poster gisa aurkeztutako lanek landutako gaiak hauek izan dira:

- 1- Ospitaleko pediatriako eta lehen mailako arretako profesionalen arteko koordinazioa hobetzeko estrategiak ezartzea. Besteak beste, irakaskuntza eta antolaketa-alderdietan.

Pediatric Topaketak

- 2- Genero-indarkeriaren biktima diren seme-alaben aurrean osasunaren arloko profesionalek jarduteko gidaren aurkezpena

Hiru azterlan izan dira ahozko komunikazio gisa aurkeztu direnak:

- 3- Esperientzia kaltegarriak haurtzaroan. Lehen mailako arretan detekzioa eta esku-hartzeko programaren bidez ekitea.
- 4- Familia elkartu ondoren, haur etorkinetan sortzen diren arazoak.
- 5- Osasunaren determinatzaile komertzialei buruzko ezagutzaren eta kontzientziazio mailaren azterketa pediatrian.

Azken bi lanek ikasketen arloko komunikazio onenengatik saria jaso dute.

Honetaz gain, Gipuzkoako lehen mailako arretako pediatria-talde batek asmaren kontrolari buruzko ikerketa-proiektu bat egin du eta Espainiako Lehen Mailako Arretako Pediatria Elkarteak eta Pediatria eta Osasuna Fundazioak lagundutako "Ikerketa-bekak" izeneko proiektuan lehen saria jaso dute. Aurkeztutako ikerketa "Gipuzkoako lehen mailako arretako kontsultetan haur asmatikoen arreta kalitate asistentzialaren adierazleetara egokitzea" izan da. Ikerketa honen helburua haurtzaroan asmaren kudeaketa nola egiten den jakitea eta AEPap-eko arnasbideko lan-taldearen gomendioetara egokitzen den ikustea izan da.

4. Eztabaida

AEPA Peko 21. Kongresuan landutako gaiak lehen mailako arretari dagozkio.

Uxune Apalategik (1) "Pediatrian nola ikertu dezakegun" aurkeztutako lanean, pediatriako ikerketa hainbat eremutan jorratu daitekeela planteatzen du:

- Ikerketa klinikoa:
 - Osasunaren prebentzioa eta sustapena praktikan
 - Diagnostikorako teknikak, horien baliozkotasuna eta osasun-arretan duten eragina
 - Faktore-pronostikoak
 - Interbentzioen eraginkortasuna (farmakoekin egindako entsegu klinikoak barne)
- Osasun-zerbitzuen inguruko ikerketa
 - Antolaketa-ereduen ebaluazioa
 - Zerbitzuen kalitatearen ikerketa
 - Zerbitzuen erabilerari buruzko ikerketak
 - Profesionalei buruzko ikerketak (iritziak eta jarrerak)
- Ikerketa komunitarioa
 - Esku-hartze komunitarioen diseinua eta eraginkortasuna
 - Arrisku-kolektiboentzako arretari buruzko azterlanak

Eremu hauek AEPA Peko 21. Kongresuan aurkeztutako lanetan jorratzen dira.

Ahozko komunikazioak aztergai hartzen baditugu, lehenengo komunikazioan, "Esperientzia kaltegarriak haurtzaroan. Lehen mailako arretan detekzioa eta esku-hartzeko programaren bidez ekitea", eskuhartze komunitarioaren diseinua eta eraginkortasuna aztertzen dira, baita arrisku-

kolektiboentzako arretari buruzko azterlana eta osasunari buruzko prebentzioa ere. Esperientzia kaltegarrien prebentzioak eta detekzioak profesionalen formakuntzaz gain, komunitateko beste eragileekin koordinazio-sistema eraginkorra behar du.

Ahozko bigarren komunikazioak “Familia elkartu ondoren, haur etorkinetan sortzen diren arazoak” gaia du aztergai. Migrante familiak berriz elkartzerakoan haurretan antzemandako arazoak aztertzen ditu. Ume eta nerabe hauetan, jatorrizko lekuan arazoak izateaz gain, 3 eta 5 urte bitarteko epean haurrekin harremanetan egon ez den ama batekin elkartzean egoten diren egokitze-arazoak azaltzen ditu. Aztertutako kasuetan beti izan da ama lehenago lan egitera bertara etorri dena. Bertan, osasunaren prebentzioa eta sustapena eta arrisku-kolektiboentzako arretari buruzko azterlana egin da. Zenbait egilek eta elkartek migrazio-doluaren arazoaz hitz egin dute jada, familiak (3) elkartzeari buruz ari garenean.

Azkenik, “Osasunaren determinatzaile komertzialei buruzko ezagutzaren eta kontzientziazioaren azterketa pediatrian” komunikazioan, industria farmakologikoak profesionalengan duen eraginaz aritu dira. Merkataritza-etxeak haurren elikaduran eta sendagaien preskripzioan eragiten nola saiatzen diren aztertzen du. Gai honen inguruan publikazio desberdinak daude, horien artean, Osasun Ministerioak (4) egindakoa, bibliografia ugari biltzen duena. Komunikazio honetan, profesionalei buruzko ikerketa egiteaz gain, osasun-sistemaren antolaketaren inguruko ikerketa ere egiten da.

Amaitzeko, autoreren batek (5) planteatu du ea lehen mailako arretan ikertu daitekeen eta ikusitako guztiarekin erantzuna baiezko borobila da.

5. Ondorioak

Ikerketa osasun-arretaren berezko jarduera bat da. Asistentzia-maila, lehen mailako arreta edo ospitaleko arreta dela ere, ikerketa funtsezkoa da. Lehen arretan ikerketa egiteak hainbat zailtasun ditu baina ikerketarako berariazkoak diren ezaugarriak ere ematen dira. Aurkeztu ditugun komunikazioetan agerian gelditu da lehen arretak duen irisgarritasuna, komunitatearekin harremana eta hausnarketa sozialak egiteko aukera.

Ikerketaren helburua gure pazienteak hobeto ezagutzea eta hobeto artatzea da, eta hau asistentziaren edozein eremutan egin daitekeela erakutsi nahi izan da lan honen bitartez.

6. Bibliografia

1. Apalategi Gómez U. Nola Iker dezakegu pediatrian. Osagaiz –2024 –8. bolumena –1.ale berezia –13
2. Díez Domingo J. Investigación en pediatría de atención primaria: la asignatura pendiente. An Esp Pediatr (Barc) 2004;
3. Amamigrar. La reagrupación familiar y el duelo migratorio. Hurrengo estekan erabilgarri: <https://amamigrar.com/la-reagrupacion-familiar-y-el-duelo-migratorio/>
4. Ministerio de sanidad. Determinantes comerciales y salud. Azken eguneratzea: 25/02/2024. Hurrengo estekan erabilgarri:
 - a. <https://www.sanidad.gob.es/areas/promocionPrevencion/promoSaludEquidad/determinantesComercialesSalud/home.htm>

Pediatría Topaketak

5. del Castillo Aguas G, Arroba Basanta ML, Buñuel Álvarez JC, Cano Garcicuño A, Gorrotxategi Gorrotxategi P, de Inocencio Arocena J. Investigación en pediatría de Atención Primaria: ¿una meta o una ilusión? Rev Pediatr Aten Primaria 2006;8:203-9.